

Santa Magdalena de Gardilans

Vilada

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Antiga parròquia de Gardilans
Emplaçament Al veïnat de Gardilans, al costat del Soler i sota de Casasantpere.

Coordenades:

Latitud: 42.13806
Longitud: 1.95606
UTM Est (X): 413730
UTM Nord (Y): 4665632

Classificació

Número de fitxa 08299 - 3
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Pre-romànic Romànic Modern
Segle X
Any 903
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació:

L'estat de conservació és dolent i presenta problemes estructurals. Algunes deficiències a la teulada deixen filtrar aigua sobre la volta de la nau, que es va esquerdant progressivament i amenaça esfondrar-se. L'any 2017 es va haver d'apuntalar interiorment tota la nau perquè aquesta va començar a cedir. L'any 2019 s'iniciarà un projecte de restauració de tot l'edifici per mitjà d'un ajut de la Diputació de Barcelona. També s'observa una zona d'humitat al damunt del presbiteri, a la banda nord i a migdia, a la part central. S'ha fet algunes intervencions exteriors els darrers anys per recuperar algun mur de tancament esfondrat del cementiri i per mantenir la vegetació ordenada entorn de l'edifici.

Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL 3293-I Acord Ple Consell Comarcal
- 07/07/2010

Número inventari	IPA: 3723
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	000806300DG16E0001OT
Autoria de la fitxa	Albert Rumbo Soler i Isaac Soca Torres / Martí Picas INSITU SL
Data de registre de la fitxa:	dv., 15/03/2002 - 01:00

Descripció

Es tracta d'una església romànica d'una sola nau, encarada a llevant. Tot i que l'edifici sembla haver estat molt modificat des dels seus orígens, conserva els trets característics de la major part de les esglésies romàniques de la comarca. No obstant això, sembla haver perdut alguns dels seus elements més antics, com l'absis i la coberta, que va ser substituïda per l'actual. Una altra de les modificacions va tenir lloc sobre el presbiteri, que es cobrí amb una volta quatripartita que amplià desproporcionadament la nau. En època moderna es bastí un porxo i la sagristia a la façana de migdia, que varen portar a ocultar molts dels elements romànics i a capgirar-ne la composició original. Moltes parts de l'exterior també van ser arrebossades amb calç. Actualment l'arrebossat està molt malmès. Les obertures tampoc semblen correspondre's amb les originàries. Solament s'obre un òcul a ponent, sota d'un massís campanar d'espada, i una senzilla finestra a migjorn d'una sola esqueixada. La porta d'accés, encarada al sud i amb volta de mig punt, sí que sembla d'estil romànic. D'ella en destaca el guardapols, l'adovellat i la ferramenta de la porta. Malgrat tot, fa la impressió que no es conserven tots els components metàl·lics primigenis de la porta; alguns potser s'han perdut o han estat arrencats. Cada un dels batents de la porta en té tres jocs, formats per un parell de cintes estretes i planes, juxtaposades, a l'extrem dels quals es formen una mena de volutes acabades en punta plana. Són decorades amb un nervi en ziga-zaga poc profund i són clavats amb claus. Aquests elements es van col·locant un a continuació de l'altre, tot formant una línia vertical. L'interior de l'edifici no presenta elements d'interès, tret d'una pica baptismal i el cor. El cor, de fusta, aparenta ser molt modern, probablement del segle XVIII, però es troba força degradat. Gairebé tot l'interior de l'església resta arrebossat amb calç i és pintat. El terra és empedrat, però no presenta elements d'interès. L'altar de pedra és del segle XX. Annexionat a l'església, per la part de migdia, hi ha el cementiri, on s'hi han sepultat fins fa ben poc els veïns de la zona. El cementiri, completament ple de vegetació, a excepció del passadís que condueix al porxo de l'església, és envoltat per un mur de pedra d'uns 1-1'5 metres d'alçada. L'enguixat exterior ubicat al porxo mostra algunes inscripcions pràcticament il·legibles de finals del s. XIX i XX. En algun punt on aquest enguixat / pintat ha cedit, es poden observar algunes inscripcions gravades al guix del s. XVIII.

Observacions:

Una esllavissada de terra a uns metres del cementiri ha posat al descobert restes humanes i fragments ceràmics d'època medieval. Això fa pensar que anteriorment el cementiri ocupava una superfície més àmplia, potser reduïda després de la crisi baixmedieval. Seria interessant emprendre-hi una prospecció per tal de conèixer l'abast del conjunt, probablement el més interessant del municipi.

Història

L'església és clarament documentada el juliol de l'any 903, en motiu de la seva consagració. La consagració fou feta pel bisbe Nantígis d'Urgell, a petició d'Egared, que l'havia construïda i l'havia dotat amb alguns béns immobles (un hort, una casa i sis quarteres de terra). El bisbe autoritzà poder-hi celebrar tot tipus de culte, però la deixà subjecte a la parroquial de Sant Joan de Vilada. Tot i que l'església es deixà inicialment sota l'advocació de Santa Maria, el 1001 la trobem sota el patronatge de Santa Maria Magdalena. A partir del segle X trobem molts esments de la vil·la i parròquia de Gardilans, però les referències concretes a l'església són gairebé inexistents. La crisi d'època baixmedieval sembla que va deixar la població de la parròquia de Gardilans molt delmada, però l'església no s'abandonà mai. No és fins a les visites pastorals del segle XVI que es torna a parlar directament de l'església. El 1575 el visitador manà arranjar la teulada, el cementiri i comprar un "cobri altar". La visita de 1587 permet saber que l'església de Gardilans comptava amb un sagristà, però el rector sempre va ser el de Sant Joan de Vilada. Durant els segles XVII i XVIII trobem molts testaments que hi fan deixes, sobretot de veïns de la mateixa parròquia que també demanen ser-hi enterrats. A mitjan del segle XX va deixar-s'hi de fer missa amb regularitat.

Bibliografia

AADD (1994: 184).
BARAUT (1979: 52).
BARAUT (1981: 105).
BERNADICH (1991: 194).
SANTAMARIA (1935: 16-25).
SERRA (1930: 41).
SOCA (1995: s. p).
SOCA (en curs: s. p).
VIGUÉ (1978: 204).
VIGUÉ (1985: 498-499).
WEB (<http://www.vilada.diba.es>).

